

МАРТИН РАЛЧЕВСКИ

ПОСЛЕДНО ОБЕЩАНИЕ

еделваїс

Плевен, 2024

В памет на отец Боян Саръев – кръстителят на Родопите
(05. 05. 1956 – 27. 12. 2023)

СЪДЪРЖАНИЕ

Няколко гуми за филма / 7

I. ЛЮБОВ / 19

II. БРАК / 77

III. ПРОМИСЪЛ / 133

IV. ПОСЛЕДНО ОБЕЩАНИЕ / 203

ЕПИЛОГ / 236

Романът се издава с благословието на
свещеник Димитър Кадийски.

НЯКОЛКО ДУМИ ЗА ФИЛМА

Скъпи читатели,

Излизането от печат на този роман се случва малко преди премиерата на филма „Не затваряй очи“¹. Този филм е моята голяма сбъдната мечта. Затова искам да използвам възможността и да споделя с вас емоциите и благодарността, които изпитвам около това значимо за мен събитие. През лятото на галечната 2003 г. посетих Мексико. Там заедно с двеста и петдесет други българи участвах във филма „Троя“. На това пустинно и екзотично място близо до град Кабо Сан Лукас, на брега на Тихия океан, прекарах три месеца и половина. Именно там почувствах първия порив в живота си да напиша книга. Пожелах да разкажа за преживяванията си, за сбъдването на мечтите, за светлината в края на дългото пътуване и за чудесата. И така, няколко години по-късно на книжния пазар се появи моя първи роман „Безкрайна нощ“. Никога няма да забравя думите на тогавашния изпълнителен директор на издателство „Сиела“ Светлозар Желев, че никога не е чел подобна книга и че това е нов жанр, който се надява скоро да има своя аудитория в нашата литература. Слава Богу, той се оказа прав. Книгата се прие с интерес и за сравнително кратко време написах още няколко романа. Като във всеки от тях бях воден от желанието да достигна онези читатели, които имат духовни търсения и нагласи, но им е трудно да посегнат към Библията или каквато и да е друга православна литература.

През 2009 г. за пръв път се срещнах с православно изрално кино. До този момент само бях подозирал за негово-

---

1. Ноември, 2024 г. – Б. р.

то съществуване. Първият филм, на който попаднах, беше „Остров“ на режисьора Павел Лунгин с участието на Петър Мамонов. Този филм се оказа точно това, за което сърцето ми винаги бе копняло – реална визуализация на вярата и духовния живот чрез художествени средства. Появата на този филм в живота ми се случи точно в правилното време и ми помогна да усиля вярата си. Започнах да се интересувам и да разпитвам приятели и познати дали не могат да ми изпратят други подобни игрални филми за православната вяра. За моя радост, се оказа, че има доста такива филми. Те бяха руски, украински, гръцки, румънски, сръбски, грузински и т.н. Изглеждах всичко, което имаше български субтитри, и бях щастлив. Душата ми трепнеше от радост. И тогава дойде логичният въпрос – а къде са нашите български православни игрални филми? Поразпитах отново, настоявах, търсих, но за мое голямо съжаление, се оказа, че ние нямаме такива филми. Нито един. Бях шокиран. Всички други държави с традиционно православно изповедание имаха по няколко православни филма, а ние, българите, нямахме нито един. Тогава някои приятели се опитаха да ме утешат, казвайки ми, че всъщност ние имаме документални филми за вярата. Изглеждах ги, но това бе напълно различен жанр. Добре знаех, че масовият зрител не гледа и не се интересува от документално кино, а още повече пък от религиозно такова. Бях разочарован, защото от настъпването на демократичните промени в Източна Европа през 1989 г. бяха изминали много години и за този дълъг период всички бивши комунистически държави с православно вероизповедание бяха създали собствени православни игрални филми, единствено в България не се бе случило нищо в тази посока. Почувствах, че това трябва да се промени и че и ние, като стар християнски народ, заслужаваме и трябва да имаме собствено игрално православно кино. Обещах си, че ще направя всичко по силите си, ще се моля от сърце на Бога, ще работя, ще настоявам и рано или късно това ще се промени. За съжаление обаче, ня-

мах никакви познати и контакти в областта на киното. Затова започнах да търся режисьори и продуценти на случаен принцип и да им предлагам книгите си с надеждата някой да се впечатли и да реши да направи филм по която и да е от тях. Но това се оказа обречена кауза. Получавах само откази, или – по-точно казано – липса на отговори. Натъжих се, че в родното кино няма истински вярващи хора, които биха искали проектът да се осъществи. Не можех нищо повече да направя и престанах да се опитвам да впечатля когото и да било по този начин. Изминаха години. Идеята България да има православно изгрално кино обаче не ме напускаше. Макар и едва мъждукащо, огънчето на надеждата продължаваше да гори в душата ми. И тогава през 2013 г. в едно мое участие в „Нощен Хоризонт“ се обади в ефир режисьорката Рени Йончева. Тя ми каза едно изречение, което върна вярата ми в православно кино с пълна сила. То гласеше, че ако искам да има филм по моя книга, трябва да се захвана и сам да напиша сценария. Идеята ми се видя трудна и непонятна, но не и невъзможна. Направих консултация с нея и заедно решихме първият мой сценарий да бъде по романа „Безкрайна нощ“. Самообразовах се, доколкото ми позволяваха възможностите, с критериите и изискванията за писане на сценарии и започнах. След няколко месеца сценарият бе готов. Разбира се, като първи опит, за мое съжаление, той не се оказа добър. А и бюджетът на подобен филм с толкова много пътувания зад граница щеше да бъде непостижим. И всичко за пореден път затихна. Изминаха още няколко години. През този период се молах и надявах, и не знаех какво повече да направя. Докато не настъпи 2019 година. Тогава излезе от печат романът ми „Смисълът в живота“. За моя радост, той се прие особено добре и аз отново се замислих за сценарий. Тогава за пръв път получих приятелска подкрепа. Вече не бях съмсам, имаше хора, които, макар и косвено, ме подкрепяха. Написах втория си сценарий с много вяра и любов, вярвайки, че този път нещата вече ще се случат. Разказах за идеята

си в някои медии, споделих намеренията си и в социалните мрежи. И резултатът не закъсна. Първо с мен се свързва режисьорът Стефан Н. Щерев. С него и с един приятел, Атанас Филков, работихме известно време по проекта. Но пари нямаше. Това разколеба Стефан Н. Щерев и той деликатно се оттегли. За мен последва поредният период на загуба на надежда. Въпреки това обаче не спирах да се моля. И така един ден ме потърси режисьорът Николай Генчев. Той прочете сценария, хареса го и ми предложи да работим заедно, за да го подобрим и направим успешен. Бях толкова окрилен от тази съвместна творческа работа, че мислех, че сънувам. Николай се оказа правилният човек. Той беше дълбоко вярващ и разбираше проблематиката, затова искрено прегърна идеята ми за филм и се посвети в делото. Редактирахме многократно сценария, работихме и с драматург, който също нанесе корекции, и накрая успяхме да подготвим проект, който напълно отговаряше на изискванията на институциите за кино в България, от които зависеше да бъде одобрен и финансиран. Кандидатствахме в НФЦ и БНТ, но и от двете места получихме откази. Бях сразен. За пореден път бях на ръба да се откажа. Но онова малко огънче, което се бе запалило в мен още през далечната 2009 г., не искаше да угасне. В този период, 2019 г., в малко напреднала възраст станах баща за трети път. Това, разбира се, беше Божие благоволение и радостно събитие, но то отне и всичкото ми свободно време. Наложих се да работя само нощем по проектите за филмите и книгите ми. Някъде по това време с Николай Генчев решихме да започнем обществена кампания за филма с молба за финансиране от приятели и читатели. Дейността разгърнах най-вече във Фейсбук, но и в други социални мрежи и сайтове. На призива за набиране на средства откликнаха доста хора, на които сега сърдечно благодаря и никога няма да забравя тяхната помощ. Но постъпилата сума в банковата сметка на филмова къща „Синархия“ бе доста под нужната да се заснеме дори една десета от филма. През цялото

това време се молах почти непрестанно на Бога, на Света Богородица и на някои светци да се случи чудо. Признавам, че досяждах и на доста свещеници и монаси, които бегло познавах, да се молят и те за каузата. Дори имахеш такъв период в живота ми, в който молах всеки, който ми пишеше съобщение с някакъв отзив за книгите ми, да се помоли на Бога за осъществяването на бъдещия филм. Беше тежко и усилено време. Съпругата ми ме упрекуваше тогава, че не съм на себе си и съм обсебен от идеята за този мой илюзорен филм, и то до такава степен съм обсебен, че дори забравям за основните си задължения въкъщи. И беше права, за което сега я моля за прошка. Наистина бях толкова погълнат от проекта за филма, че живеях с това чувство и желание деннонощно. През 2022 г. на книжния пазар излезе романът ми „Не затваряй очи“. Още когато го пишех, знаех, че по него задължително ще създам и сценарий. Виждах и визуализирах всяка сцена в детайли. Както вече е известно – тази история е много тъжна, но финалът е неочакван и светъл. Така го бях замислил още от самото начало, така и го виждах и във въображението си още преди да го бях написал. Главните герои, отците Петър и Павел, бяха образи на духовници, които копнея да познавам, но реално не съществуват. Единият – безкрайно простосърдечен и луд; другият – с толкова силна вяра, че никой не може да го разбере, нито съпругата му, нито майка му, нито сестра му, нито най-добрият му приятел. Аз създадох тази история от душа и сърце и я обикнах. Но дали професионалистите щяха да я оценят?

И тогава, в началото на 2023 г., се прояви Божията любов с пълна сила. По промисъл свише се появи продуцентът Богдан Дарев. Той прочете сценария, хареса го, подкрепи го финансово и даде зелена светлина на филма. Колелото най-накрая се завъртя. И след Богдан Дарев се появиха и други продуценти и дарители. Всичките бяха добри хора и всеки според силите си подпомогна филма. Сред тях особено се отличиха Татяна Попова, Николай Николов и неколцина дру-

зи, които поради скромност в началото дори не искаха да бъдат споменати в моите благодарности.

(Тук ще си позволя да отворя една скоба. На 27.12.2023 г. почина отец Боян Саръев – един от най-ревностните и достойни свещеници у нас. Неговият живот бе жива проповед! Той изпълни това, което е дълг на всеки духовник. С риск за живота си обърна към Христа безброй много хора, най-вече мюсюлмани, които навярно никога няма да забравят неговата огнена вяра! И сега ще споделя нещо, което може би малко от вас знаят. Бях му доверил своето голямо желание за филм и той, както и много други отци, се молиха за делото. Отецът благослови новата книга „Не затваряй очи“. Когато по-късно, научи че ще се прави филм по книгата, той каза, че това е по-доброто решение и че Бог си знае работата, защото в „Смисълът в живота“ има противопоставяне между християнството и исляма, а това, вместо да обедини народа, е възможно да го разедини. Докато историята в „Не затваряй очи“ е общочовешка и затова тя е по-добра. Заради благословието на отец Боян Саръев той завинаги ще остане свързан с книгата и филма. Поради това и винаги ще съм му признателен и благодарен. Такива велики българи като него се раждат рядко. Бог да го прости! На него посвещавам този роман. Затварям скобата.)

От 2009 до 2024 г. са петнайсет години. Това бяха моите петнайсет години на надежди, молитви и труд с една-едничка цел – България да има свой собствен пълнометражен изграден православен филм. И Бог благослови делото. Най-накрая онова, за което искрено бях копнял и се бях борил неуморно толкова дълго, се случваше. Делото на живота ми се увенчаваше с успех. Бях истински щастлив. И все още съм такъв. Не спирах да благодаря от сърце на Бог за безкрайната Му милост, защото аз съм грешен човек и не заслужавах това. Благодарността ми, разбира се, се простираше и към всички от екипа. Към абсолютно всички. Но особено към Николаи Генчев и Богдан Дарев.

С намирането на средствата обаче трудностите не приключиха. За изпитанията по време на снимките мога да говоря с часове. Те бяха толкова много и толкова сериозни, че е цяло чудо, че филмът изобщо бе завършен. Ще споделя само няколко момента, които бяха шокиращи, без, разбира се, да омаловажавам другите трудности и препятствия, които преодоляхме. В началото на септември миналата година¹ снимките за конкретните сцени бяха планирани за морето. В Царево и Ахтопол. Датите бяха 8-и, 9-и и 10 септември. Всичко бе предплатено и организирано до най-малкия детайл. Като тук трябва да се има предвид, че не ставаше дума за десетина души, а за целия екип, снимачна техника, транспорт, актьори и прочее – приблизително около 40 човека. На 6 септември² обаче се случи голяма национална трагедия и всичко в областта беше наводнено, както е известно, тогава загинаха четири души, десетки бяха ранени, мостове бяха отнесени, а плажовете бяха напълно опустошени. Какво можеше да се направи? Който има малка представа от кино, знае, че организирането на такъв голям брой хора е изключително сложна логистична задача и, веднъж насрочена и уговорена дата, е почти невъзможно да се промени. Целият екип бяхме в постоянна комуникация чрез обща Вайбър група и трябва да призная, че стресът и тревогите бяха огромни. В последния момент бързо трябваше да се намери друго решение. След една цяла безсънна нощ на планиране и проучване снимките бяха пренасочени за 8 септември на плажа Паша дере, който се намира на юг от Варна. Беше толкова напрегнато, че винаги ще си спомням за този момент с тревога. Трябваше да успеем в един-единствен ден. А да заснемем най-значимите сцени на морето и плажа само в един ден беше огромно предизвикателство. Тръгнахме в 6:00 ч. от хотела и бяхме готови да започнем снимките в

---

1. 2023 г. – Б. р.

2. 2023 г. – Б. р.

8:00 ч. Всичко потръгна добре, докато около 11:00 изневиделица не се изсипа проливен дъжд. Такъв дъжд не бях виждал отдавна. Изглеждаше, че всичко пропада. Повечето хора от екипа започнаха да говорят за прибиране в София. Казах на режисьора, че това е изпитание и трябва да се молим. Той се съгласи с мен. Сърцата ни бяха свити. Молихме се. И тогава се случи поредното чудо – Бог се смили над нас. Изведнъж дъждът спря, времето се оправи, небето се проясни и слънцето изгря. Промяната беше толкова осезаема, че всички се зачудиха. Благодарение на слънцето завършихме всичко, макар и със закъснение, до края на деня. Друго препятствие и изпитание беше провалът на снимките в Руската църква в София, която по политически причини беше затворена за близо два месеца¹ именно в периода, когато трябваше да снимаме сцената с молитвата на отец Павел там. Но и този проблем по чуден начин се разреши и, макар със закъснение, успяхме да заснемем и тази значима сцена.

Благодарение на разделението на длъжностите, което е гаранция за професионализъм, този филм има своята специфична християнска визия и дух. Един е сценаристът, друг е режисьорът, трети са продуцентите, четвърти са актьорите и т.н., а не както се случва понякога в родното ни кино – режисьорът е и сценарист, и продуцент, а понякога и актьор в един и същ филм, поради което накрая често се получава лош резултат. Но именно благодарение на разделението на длъжностите и ролите в нашия филм нещата се получиха. Ние имаме полезно допълване, което помогна за по-добрия краен резултат. Например по идея на режисьора двете действия – минало и настояще – бяха преплетени, за да се засили динамиката. По идея пък на продуцента след удавянето на Ивана на плажа Петър остана по бански при бягството му в планината за целия период, което привнесе повече реализъм и драма. Режисьорът предложи Станка

---

1. Период на затваряне на Руската църква в София: 22.09.2023 г. – 10.11.2023 г.

(майката на Петър) да се срещне също със сина си, което се случва към края на филма, и тази сцена да бъде обща, тоест между сина, бащата и майка, а не както я бях заложил аз – само между бащата и сина. Присъствието на майката там беше добро решение. Също така режисьорът предложи Николина да забележи, че поради химиотерапията косата ѝ пада, и тя сама да реши да обръсне останалата коса от главата си. И още други подобни подобрения. За да бъде честен обаче, трябва да призная, че имах и някои несъгласия с него, особено за отпадането на цели сцени или по повод на вмъкването на нови сцени. Като например добавянето на сцената на лягането на Ваня в леглото на Петър или като тази на разходката на отец Павел сред проститутките. Но в киното е така – то е колективно изкуство, при което в крайна сметка специалистите имат последната дума, за да се постигне най-добър резултат.

Както вече споменах, голяма е благодарността ми към режисьора и продуцентите на филма, но не мога да не изкажа също и своята благодарност и признателност и към Светия синод на Българската православна църква за благословението и подкрепата. Тук е мястото да благодаря и на всички от филмовия екип, с които се запознах на снимачния терен и които освен истински професионалисти се оказаха и добри хора. Благодаря специално и на всички актьори, че се съгласиха да участват, и за прекрасната им игра. А това са едни от най-известни именна в родното кино: Александър Кънев, Павел Попандов, Кръстю Лафазанов, Ирена Милянкова, Николай Урумов, Мария Каварджикова, Христо Гърбов, Яни Малинов, Антон Трендафилов, Влади Карамфилов (Въргала), Ирен Кривошиева, Михаела Павлова, Даниел Хаджиев, Ния Деянова, Ейгън Цветков, Ева-Мария Станчева, Добрин Досев, Иван Петрушинов, Марин Янев, Красимир Йорданов, Георги Къркеланов, Юлия Николова, Румен Попов, Георги Граховски, Петьо Тосков, Анелия Луцинова, Андрей Божинов, Ая Иванова, Румен Гаваназов, Йордан Петков, Елеонора Топалова, Георги

Граховски, Павлин Петрунов, Невена Димитрова, Лидия Стефанова, Мария Ралчевска, Николай Кирилов и др.

Вярвам, че с този филм е поставено началото на православно игрално кино в България. Вярвам и се надявам също така, че тепърва ще ставаме свидетели на още подобни филми, които ще докосват душите на хората, ще ги навеждат на размисли за вярата и ще им сочат пътя към безсмъртието и спасението.¹

А книгата, която в момента гържите в ръце, е косвено продължение на „Не затваряй очи“. В нея ще забележите нещо различно. Тук няма да срещнете онази сила на характерите, както на отците Петър и Павел в „Не затваряй очи“. Напротив – навярно ще се изненадате от слабостта на характера на главния герой, който до самия край не се променя, не може да забрави извършеното зло и не може да прости. Той е слабоволен, чувствителен и интелигентен съвременен мъж. В неговата душевност, обърканост и несигурност се оглеждат и колебливостта и нерешителността и на много днешни хора на средна възраст в България. Или, иначе казано – червената нишка в книгата е, че всеки, който се надява да намери щастие в този свят, без да вярва и да се моли на Бога, е обречен на разочарование.

И накрая ще си позволя да споделя, че вече съм написал сценарий за нов игрален филм по този роман. Затова се обръщам към всяка продуцентска къща, търговска организация, както и към всеки един от вас. Ако книгата ви хареса и бихте искали по нея да бъде направен игрален пълнометражен филм, да се свържете с мен или с издателя. Бог да ви благослови!

Мартин Ралчевски

---

1. Виж повече в *YouTube*: „Не затваряй очи“, интервю за филма, 2024 – Б. р.

Двамата монаси бяха привършили скромната си вечеря. Отец Евлоги изми чиниите, а отец Софроний избърса паянтова маса и погреди посудата в шкафа.

В манастира нямаше осветление. Свечереше ли се, тъмнината постепенно обхващаше всичко и наоколо се разстилаше мрак.

Когато настъпи нощта, Софроний се затвори в килията си, отметна расото си и коленичи пред образа на Христос.

– Помилвай ме, Господи, Боже мой. Помилвай ме... – навел глава, зариди тихо той. – Защо ми даде този кръст? Ти виждаш. Не се справих. Толкова напразни обещания изрекох. Толкова хора подведох. Прости ми, моля Те! Смили се над нея и над мене грешния... Покажи ми как трябва да постъпи моето момиче. Моля Те, не я оставяй сега. Тя има нужда от Твоята помощ. Помогни ѝ. Стори ѝ милост. Моля Те. Моля Те...

Скоро сълзите му потекоха по бузите.

I.
ЛЮБОВ

ДВАЙСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ ПО-РАНО

По покана на Симеон и Анна в ресторанта се бяха събрали техните родители. Симо бе спретнат, прилежно обръснат, сресан, в стилиен костюм с бяла риза и вратовръзка. Анна бе облечена с изящна тъмночервена рокля, косата ѝ бе прибрана, беше дискретно гримирана, а на ушите ѝ висяха нежни малки обици с камъчета – подарък от Симо.

Атмосферата бе приповдигната. Настроението добро. Цареше оживление. Звучеше приятна тиха музика. На масата имаше напитки, храна и чаши за вино и безалкохолно.

Румяна и Георги – родителите на Симо – го обичаха особено много. Той бе единственото им дете и това обясняваше любовта им и грижата им към него, които въпреки зрялата му възраст бяха неизменна част от взаимоотношенията им.

Николина – майката на Анна – обичаше своята гъщеря не по-малко. За съжаление обаче, Анна беше наполовина сираче. Още когато бе хлапе, нейният баща беше загубил живота си по един от най-тъжните и нелепи начини – бе прегазен на пешеходна пътека. Анна имаше брат, Максим. Но той бе заминал в чужбина и се виждаха рядко.

Георги отпи глътка вино и погледна последователно към Симо и Анна.

– Значи казвате... ще се жените? – усмихна се топло той.

По природа Симо бе затворен, кротък и тих младеж. Интересите му бяха ненаатрапчиви и трудно забележими. Като дете се бе увлякъл по спорните коли, а после, в ученическа възраст – по Космоса и звездите, за да се спре накрая окончателно на любовта си към животните. Затова, закономерно с неговия характер, директният въпрос на баща му го притесни. Той отпи две големи глътки вино за кураж, хвана Анна

за ръката и си пое дълбоко въздух.

– Да, тамко! – обяви той и се озледа деликатно през рамо дали случайно не са го чули и от съседните маси.

Пред Георги имаше салата. Той хапна от нея и докато гъвчеше, спря поглед на Анна. От опита на своите почти шейсет години веднага отрази нейната красота и доброта. Но зад красивото и нежно лице той голови и някаква загадъчна, скрита болка. И с право. Анна бе имала тежко детство. Едва на четири години загуби своя баща, който бе презаген от пиян шофьор недалече от дома им. Майка ѝ Николина остана вдовица с две малки деца. Въпреки загубата на баща им Анна и нейният по-малък брат Максим имаха сравнително спокойно детство, докато една мрачна есен ненадейно майка им не се разболя. Тогава Анна беше на седем. Майка ѝ линееше и гаснеше пред очите ѝ. Състоянието ѝ толкова се влоши, че вуйчо им Павел и неговата съпруга Оля ги взеха с брат ѝ в техния апартамент. От онзи тъжен период Анна помнеше само, че се бе случило нещо чудно, нещо свръхестествено, което в един миг бе оздравило майка ѝ и я бе върнало към живота. Подробностите около това чудо тя бе научила от нея години по-късно, но не го разказваше, а го пазеше дълбоко в сърцето си. За него, разбира се, не знаеше никой с изключение на човека, когото тя обичаше с цялата си душа – Симеон.

– Аз съм обикновен инженер, но имам добра и всеотдайна съпруга – започна да разказва Георги, като премести чинията със салата по-близо до себе си и погледна към Румяна – и особено способен и скромнен син.

Дори тези премерени думи обаче смутиха Симо.

– Тамко! – укорително рече той и наведе глава.

– Но това е самата истина, момчето ми – намеси се Румяна, несъгласна с прекалената скромност и себеотрицание на Симо.

Настана кратко мълчание.

За да го разчупи и да върне доброто настроение отново на масата, Николина отмести приборите си настрана и взе